

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Györi Imre

Cím: A pesti gyermekszinpadoktól az óbudai gyárkéményekig

Forrás: Pesti Hírlap

Bn

1923. 11. 25.

Osztályozás

Tárgy

331.3

Hely

Idő

"1923"

Személy

Helyszám

331.3

"1923"

A pesti gyermekszinpadoktól az óbudai gyárkéményekig.

Mi a kiméra és mi a valóság? — Gyermekvédelem rózsaszínű szemüvegen át. — Mit beszélnek az óbudai gyermekmunkások?

A tanácsos ur — egy jóságos szempár beszélgetett velünk az aranykeretes szemüveg mögül — legszebb gyermekkori emlékeinek rózsaszirmait hintette elénk hivatali szobájának komoly íróasztalára, amelyen poros aktacsomók, elaborátumok és nagy pedagógiai irattervek tanuskodtak a gyermekvédelem kérdésének tanulmányozásával eltöltött évtizedes munkájáról. A tanácsos ur őszinte elérékenyüléssel beszélt a zsenge gyermeklélekről, az álmodó rétekről, amelyeknek illatát még ma is érzi, a cserjékben ugránczó csipkemadárról, a tündérdökről és aranyfürtös virágokról, bohó ezüstszárnyu pillékről és szivárványos meseálmokról, amelyekről nem szabad megfosztani a gyermek képzeletvilágát, akármilyen szegény kis fickóról legyen is szó. Mindaz azonban — füzte tovább megállapításait — amit a lapok az elmúlt hetekben a budapesti gyermeknyomorról irtak, ha a cikkek íróinak jóhiszeműségét nem is akarja kétségbe vonni, véleménye szerint jórészen mégis csak kiméra! Kiméra, semmi más!

Ranschburg Pál tanárnak, az európai hírű tudós éles tudományos megvilágításában e lap hasábjain egy süllyedő generáció drámai sorsáról elhangzott kijelentései tehát agyrémek? Kiméra Gegus Dánielnek, a budapesti gyermekrendőrség vezetőjének a nyilatkozata, amely ugyancsak e lap hasábjain állapította meg, hogy Budapesten több ezer háléktalan gyermek él és kimérák alapján állították össze azokat a statisztikai adatokat, amelyek szerint Budapest gyermekkriminalitása kétszer akkora, mint a hét legnagyobb angol városé együttvéve, a hétmillió Londonnal egyetemben.

De ha mindez kiméra, meginvitáljuk az illetékes gyermekvédelmi tényezőket egy sétára, Óbudára, ahol alkalmuk lesz a gyermekvédelmi kérdések hatalmas komplexumának egy olyan változatával megismerkedniök, amely talán eloszlatja azt a tév-

hitüket, amely kimérát lát a tények őszinte megvilágításában.

Beszélgjen az orvos!

Este, mikor a munka befejezésére túlkölnnek a gyárkémények, megelevenednek a csendes óbudai utcák és apró kis mesterlegények indulnak hazafelé a leszálló sötétségben. Akad köztük jelentékeny számmal 11—12 esztendőes gyermek is, de bizony egyikük sem jár képzeletében álmodó réteken, nem érzi a májusi széna illatát, nem álmodik tündérdökről, aranyfürtös virágokról és nem kerget lelki szemével a nyári napfényben suhanó, villanó, ezüstszárnyu pilléket a tarka mezőkön.

Dr. Kaszás József volt óbudai kerületi tisztiorvos, az Óbudai Gyermekbarát Egyesület elnöke, felvilágosít bennünket, hogy Óbudán a gyermekhalandóság sokkal nagyobb, mint a város bármelyik kerületében. Hasonlóképpen jelentékenyen nagyobb a város többi kerületéhez mérten Óbudán a fertőző betegségek száma is.

— Különösen megdöbbentően nagy — folytatja felvilágosításait — a tuberkulotikus gyermekek száma, aminek elsősorban az az oka, hogy erretájt a gyermekek nagy része már 9—10 éves korában nehéz testi munkát végez, kénytelen saját maga gondoskodni az eltartásáról, mert a szülői olyan szegények, hogy nem tudják éleimezni. A munkásházakban, különösen egyes gyárakban, szűk kis szobákban hét-nyolc tagu családok tengetik életüket. És e családok tagjai nak korra és nemre való tekintet nélkül dolgozniök kell. Dolgoznia kell a kilencéves gyermeknek ép úgy, mint a 70 esztendőes aggastyánnak. Mi sem természetesebb, mint hogy a zsenge, különben is rosszul táplált gyermek fizikuma megroppan a korai munkában és elveszti ellentálló erejét a ragályos betegségekkel szemben.

— Nem sikerültek eddig azok a kísérletek sem, hogy a gyárakban dolgozó kis munkásoknak ingyen fürdőjegyeket szerezzünk. Napi 8—10 órát dolgoznak ezek a gyermekek az egészségtelen, poros, füstös gyári levegőben és heteken át nem fürdenek, mert egyetlen fürdés költsége egész napi keresetüket fölemésztené. Ki csodálkozhatik tehát ezek után azon, hogy a statisztika szerint a sarlach és tuberkulotikus megbetegedések számárányát tekintve, a legnagyobb negyven európai város között, beleértve az oroszországi és balkáni városokat is, Budapest a 38-ik helyen áll.

„Valamennyien így vagyunk!”

Egy mezitlábás kis fiu áll mellettünk a permező esőben. Hóna alatt, erősen a jobb karja alá szorítva, egy rongyos, üres, kétrét összehajtott vászontáska. Koldustarisznya. Valami ócska katonai zubbonyból készült kabátjának gallérja fölállítva. Jobb kezét nadrágja zsebébe rejti. Értelmesen, összefüggően válaszol a kérdéseinkre:

— Tizenkét éves leszek, özvegy anyám a dohánygyárban dolgozik. Azelőtt nyolcan voltunk, ma csak hatan vagyunk. Ketten meghaltak. Én a téglagyárban dolgoztam sokáig, most itt dolgozom, — mutat a sarkon emelkedő hatalmas gyárépületre, amelynek apró, kettős ablakai — megannyi éber, tüzes szempár — hunyorgatva égnek, lobognak a Duna felől gomolygó esti ködben.

Arra a kérdésünkre, hogy hány órát dolgozik naponta és mennyit keres, a következőket válaszolja:

— Reggel hat órakor kezdem és este hatig dolgozom. A fizetésem tizenegyezer korona hetenkint. Kevés! — állapítja meg rövid szünet után. Azután elmondja, hogy az apja tüdőbajban halt meg, a kis öccsének pedig megdőrbült a háta.

— Ruhád van-e? — kérdezzük tőle.

— Csak ami rajtam van! — hangzik a válasza. — A fizetésemből nem telik másra. Reggelit otthon eszem: egy darab kenyeret, délre magammal viszek három karéjjal, este egy karéjjal is beérem. Néha sokáig dolgozom, különórát is csinálök, az-

után mindjárt lefekszem, legalább nem nyomja a vacsora a gyomromat, — mondja és harsányan föl-kacag. Amikor azonban észreveszi, hogy mi nem találunk semmi nevetni valót azon, amit mondott, szinte megsajnál bennünket és kijelenti, hogy reggelenként olykor feketekávé is iszik a kenyérhez. — Egyébként — fűzi hozzá valami mélységes resignációval, akárha ösztönszerűleg megérezték volna, hogy miért faggatjuk — *valamennyien így vanunk!*

Egy másik kis moztlábas elmondja, hogy vannak gyárok, amelyek tizenhat-tizennyolcezer koronát fizetnek hetenkint. Igaz, hogy ezekben tizenkét órát kell naponta dolgozni. Egyes gyárakban éjjeli munkára is beosztják őket.

Köpcös, félvállu fiu lép elénk:

— Én tizenhatezret keresek egy hétre, mégis, délután csak kenyeret eszem, aztán reggelig semmit. Minél később eszem délután, hogy összeessen az uzsonna a vacsorával.

— Azelőtt — beszél egy öreg munkás — a hajógyárban is dolgoztak gyerekek, de mert gyakran leestek az állványokról, most már nem adnak nekik munkát.

A destruktív Varga és a konstruktív Szedlacsek.

Varga István tizenkétéves gyári munkás ezt mondja:

— Elkelné néha egy kis szórakozás is. Azelőtt futballoztam. Most nem engednek. A Szedlacsek azt mondja, hogy az ő labdájával csak fajvédők játszhatnak.

Hallani kellett volna, milyen respektussal ejtette ki a *destruktív Varga a konstruktív Szedlacsek* nevét. Hiszen ezé a labda!

Valami egészen sajátos melódia az, valami egészen sajátos dallama a megbecsülésnek, ahogyan ezek a gyerekek ezt a szót kiejtik: *Kenyer*. Az ő életükben ez a szó tartalomban és lényegben egyet jelent az életcélal. Joggal vetjük tehát föl a kérdést, hogy a gyermekvédelem kiépítése körül nem vár-e komolyabb munka az illetékes tényezőkre Óbudán, mint a pesti gyermekszinpadokon? Néhány gyermekszinésznek a szinpadokról való letiltásával a kultuskormány alig tett többet a gyermekvédelem terén, mint az az orvos, aki angol flastromot tapaszt a megfertőzött sebre.

Beköszöntött a tél a maga kerlelhetetlen szigorával és a téli fagyban a kis rongyosok és elhagyottak szomorú légicója várja a kezet, amely gyámolítólag feléje nyúljon, fedél alá vonja és kenyeret adjon neki, hogy végre ő is álmodhassék a tündéregdőről, aranyfürtös virágokról és ezüstszárnyu pillékről, amelyeknek emléke ma is szivárványos álomként él a tanácsos ur fogékony lelkében.

Győri Imre.